

Midt-Troms friluftsråd

Besøksadresse: Kommunehuset i Bardu
Postadresse: Pb 401, 9365 Bardu
Tlf: 98 00 12 13
E-post: mtf@bardu.kommune.no
Hjemmeside: www.midt-troms.no/friluftsråd

NVE
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

25. Januar 2016

Høringsuttalelse til småkraftpakke i Bardu kommune

Midt-Troms friluftsråd er kjent med at NVE har mottatt søknader fra flere søkere om å bygge fem småkraftverk i Bardu kommune. MTF ønsker å komme med følgende innspill:

Midt-Troms friluftsråd ble opprettet i 2006 som et interkommunalt samarbeidsorgan som arbeider for fremme av friluftslivet i regionen. Bak friluftsrådet står 8 kommuner: Bardu, Berg, Dyrøy, Lenvik, Målselv, Sørreisa, Torsken og Tranøy, som alle er likeverdige medlemmer.

Formålet med friluftsrådet er å arbeide for økt forståelse for friluftslivets betydning, bedre friluftskultur og utbredelse av friluftslivet. Friluftsrådet skal også arbeide for å sikre og utvikle regionens friluftsmuligheter. Gjennom aktivt å fremme friluftslivet og være ambassadører for naturopplevelse og fysisk aktivitet, håper vi at så mange som mulig ønsker å ta del i friluftslivets gleder.

Bardu kommune er en villmarkskommune med unike kvaliteter hva gjelder variert og vakker natur som bidrar til verdifulle naturopplevelser for allmennheten. Naturen og friluftsmulighetene i kommunen gagnar både omdømme, bolyst, reiselivsnæring, folkehelse og livskvaliteten til folk flest. Disse kvalitetene er svært viktig å ivareta i forhold til fremtidig kraftutbygging.

Villmarkspregede områder

Bardu kommune forvalter store og verdifulle naturområder; vernede områder og inngrepsfri natur. Bardu er den kommunen i Troms med tredje mest villmarkspregede områder. Dette er områder som er viktig for biologisk mangfold, naturgrunnet i seg selv og for gode rekreasjonsopplevelser. I perioden 1988 - 2012 var tapet av villmarkspregede områder 13 km². Midt-Troms friluftsråd vil understreke viktigheten av for fremtida å ivareta de inngrepsfrie naturområdene som finnes i kommunen.

Ifølge Miljødirektoratet forsvinner det aller mest inngrepsfri natur i Nord-Norge (INON), noe som gir oss et særlig ansvar for å ta godt vare på de gjenværende områdene. Mye av Bardus fortrinn ligger nettopp i den storslåtte og urørte naturen. I flere av de foreslåtte småkraftprosjektene vil betydelige villmarksområder gå tapt, langt mer enn hva som i sum har forsvunnet de 25 siste årene. MTF oppfordrer til at villmarksområdene tillegges vekt i videre saksgang.

Midt-Troms friluftsråd har følgende innspill til de fem omsøkte småkraftverkene i Bardu kommune:

Skingskardelva kraftverk (Skingskardelva Kraft AS)

Skingskardelva har store verdier knyttet til friluftsliv, landskap, INON, naturtyper og biologisk mangfold.

Friluftsliv

Skingskardet inngår i et område kalt Strømsmomarka. I Troms fylkeskommune sine verdikartlegginger for friluftsliv har området fått verdien B, viktig friluftsområde. I søknaden vurderes verdien for friluftsliv å være opp mot middels. Dette er et sprik som Midt-Troms friluftsråd ønsker å understreke. Vi vil framheve at verdikartleggingen i regi av fylkeskommunen har vært et omstendelig prosjekt med bred medvirkning i kommunen og blant frivillige. MTF mener at friluftsområdet er av stor verdi, og ikke middels. I søknaden står det blant annet at «området har kvaliteter i form av urørthet og betydelig opplevelsesverdi når det gjelder landskap». Dette støttes også av verdikartleggingen. MTF finner det da overraskende at søker setter konsekvensene av inngrep til liten til middels negativ. Noen av de viktigste kvalitetene til området blir berørt og forringet, og det vil i vesentlig grad endre opplevelseskvalitetene for mange. MTF mener at konsekvensene for friluftsliv er store negative.

I verdikartleggingen til fylkeskommunen trekkes det også fram at området benyttes til tradisjonelt friluftsliv som turgåing, bærplukking og jakt (stor- og småvilt), samt at det benyttes mest vår, sommer og høst. Ved sistnevnte årstider vil småkraftverket påvirke opplevelsene i størst grad. Skingskardet og Tverrelvdalen er viktige alternative/supplerende friluftsområder til Altevatnet med færre inngrep og mer stillet (ingen motorisert ferdsel).

Landskap og INON

Landskapet har en vesentlig inntrykkstyrke og opplevelsesverdi. Området er urørt, variert, har flere synlige fosser i landskapsrommet og gir mektig utsikt. Eventuelle inngrep fra prosjektet regnes med å bli synlige i svært mange år framover. I søknaden heter det at:

«Landskapsmessig er den foreslåtte vannføringen trolig tilstrekkelig for at elva i fossepartiet fortsatt blir synlig, mens elva nedstrøms her og til samløpet med Kopparskardelva vil ha tørrlagte partier.» MTF minner om at benevnelsen «trolig vil være synlig» likevel fører til forringede opplevelseskvaliteter, samt kan påvirke biologisk mangfold negativt. Vi finner det også alvorlig at deler av elveløpet kan risikere å få tørrlagte partier. Prosjektet vil medføre store tap av INON. Hva gjelder villmarksområder vil hel 20,9 km² gå tapt. Dette er langt mer enn hva Bardu tapte av villmarksområder i 25-årsperioden 1998 – 2012, som var ca. 13 km². Søker forsøker å skrive litt om samlet belastning, men framhever kunnskapsmangel og at det er omfattende.

Tverrelva kraftverk (Småkraft AS)

Tverrelva har store verdier knyttet til friluftsliv, INON, naturtyper og biologisk mangfold.

Friluftsliv

I verdikartlegging fra fylkeskommunen er Tverrelvdalen vurdert som et viktig friluftsområde, kategori B. Om området Bardujord – Tverrelvdalen heter det: «*Området Bardujord – Tverrelvdalen brukes i forbindelse med jakt og fotturer. Stedet er stoppested for vandrere som kommer fra Grønnhaugskaret, Påvemoen eller fra Altevannsområdet. Området brukes mest om sommeren, men også høst og vinter i forbindelse med jakt og skigåing. Områdene som brukes er Blåbergenden, Påvemoen, Klokkardalen og Tverrelvdalen. Påvemoen er en gammel samisk samlingsplass hvor det fortsatt er mulig å se samiske tufter. På stedet er en fangstlokalitet, et arkeologisk kulturminne med uvisst datering og uavklart vernestatus.*»

Blåberget er en del av fjelltrimmen i Bardu og en del av Midt-Troms friluftsråd sitt Telltur-konsept. Det går en tydelig tursti hele veien opp fra parkeringsplassen ved elva. Stien går også videre innover Tverrdalen, en dal som gir gode muligheter for toppturer eller besøk i andre tilknyttede dalfører. Veien opp til brua brukes også av barn til ridning. Den nedgravde rørgata vil komme i konflikt med stien innover dalen og forringe opplevelsen av et lett tilgjengelig og urørt området.

Landskap og INON

Tiltaket vil medføre at et areal på ca. 3,6 km² inngrepsfri natur sone 2 (1-3 km fra inngrep) vil gå tapt, i sone 1 (3-5 km fra inngrep) vil et areal på 7,9 km² gå tapt og for villmarkspregede områder (>5 km fra inngrep) vil et areal på 11,0 km² gå tapt. Sistnevnte er omtrent like mye som hele Bardu tapte i 25-årsperioden 1988-2012, noe som utgjorde 13 km². En utbygging vil ikke bare redusere de faktiske INON-tallene, men forringe opplevelsen i et nært og lett tilgjengelig villmarksområde. Rørgate og redusert vannføring vil ha klare negative effekter på landskapet.

Liveltskardelva (Statskog AS)

Friluftsliv

Prosjektområdet ligger innenfor Setermoen skyte- og øvingsfelt. Dette medfører visse restriksjoner for allmennheten, samt setter naturlige begrensninger for bruken. Området er ikke åpent for fri ferdsel. I friluftskartleggingen for Bardu kommune er ikke Liveltskardet registrert som friluftsområde. Dette betyr nødvendigvis ikke at bruken er «ikke-eksisterende», men at det er liten bruk og at verdien av området i friluftøyemed er liten. Dersom forsvarsaktiviteten trekkes ut av området om noen år, vil dalen kunne bli mer attraktiv for friluftsliv. De mange sporene og inngrepene fra forsvarsaktiviteten vil likevel sette sitt preg på området for eventuell framtidig bruk.

Landskap og INON

Storskalalandskapet er inntrykksfullt, og dalen innrammes av flere fjell opp mot 1476 m.o.h. i en hesteskoaktig form. Øvre deler er preget av åpent slettelandskap og elva renner delvis i stryk og noen mindre fossepartier. Store deler av terrenget er likevel sterkt preget av årelang forsvarsaktivitet og besitter betydelige inngrep grunnet dette. Det går blant annet vei helt inn til planlagt inntak, og det er kun nødvendig med bygging av 100 meter ny vei for å realisere prosjektet. Tiltakene vil ikke reduserer INON grunnet eksisterende inngrep i området.

Skoelva kraftverk (Nordkraft Vind og Småkraft AS)

Det er stor lokal motstand mot utbygging av Skoelva. Området er rikt på verdier for friluftsliv, historie og identitet.

Friluftsliv og landskap

I verdikartleggingen til Troms fylkeskommune karakteriseres Skoelva-området som svært viktig, kategori A. Noe er det som nevnes om Skoelvdalen-Sundlifjellet er: *Området strekker seg fra Sørreisa grense til Storalå og Langvasslia og er et flerbruksområde med reinbeite, skogsdrift, jakt- og fiske og rekreasjon. Området er attraktivt sommer og vinter med god adkomst fra opparbeidede parkeringsplasser. Innenfor området ligger de kjente fjellene Hjertind og Kampen. Det kjøres skiløyper fra Bardufosstun til Setermoen som går gjennom hele området. Det er løypekjøring til parkeringsplasser på Bjørnsmo og Granberg. Det årvisse «Reistadløpet» på ski går fra Setermoen til Bardufosstun og har stor deltakelse. Kampenhytta har en åpen seksjon hele året, og er betjent i helger rundt påsketider.*

Skoelvdalen har et bredt nedslagsfelt hva angår bruken og er et yndet turområde. Selve Skoelva er et naturlig element som beriker opplevelsen i dalen. Den gir både syns- og lydinntrykk, samt at den er et viktig element for lek, rekreasjon og fiske. Grunneierne og innbyggerne i Skoelvdalen har i generasjoner «høstet» av fisken i hele vassdraget. Da det før var mer knyttet til matauk, er det i dag en viktig faktor for rekreasjon og folkehelse. Flere grunneiere i Skoelvdalen forteller at det er fisk i mange av kulpene i hele vassdraget, inklusive kulpene mellom inntaksdam og kraftverk, og at fisket i elva i de senere år har økt og ikke minket. I osen hvor Skoelva møter Barduelva, er fisket også populært.

De senere år er Skoelva også oppdaget av elvepadlere. Elva karakteriseres som ei av de beste elvene for middels til krevende elvepadling som finnes i regionen. Elvestrekningen som er planlagt utbygd er det samme området som benyttes av padlere og en utbygging vil ødelegge fremtidige padlemuligheter.

Fra Rabbåsen i Sørreisa til gamle Skoelvbrua går det en gammel ferdselsvei, den er merket og benyttes til den årlige turmarsjen «Dølatråkket» som går første søndag i september. Langs Skoelva går det også flere stier, og det er stor identitet og historie knyttet til vassdraget og dalen. Landskapet har noen inngrep i form av veier i dag, men en utbygging vil føre til ytterligere tilleggsbelastning, samt redusere vannføringen i elva. Den samlede belastningen på Barduvassdraget, og sidevassdrag slår også negativt ut for en realisering av Skoelva kraftverk. For videre friluftsliv- og landskapsverdier viser vi til Skoelvas venner sin utfyllende høringsuttalelse. MTF Troms mener at en utbygging av Skoelva vil forringe friluftsverdiene, samt den regionale og særlig lokale bruken av området.

Salvasskardelva kraftverk (Statskog Energi AS)

Friluftsliv

Salvasskardet er en del av Altevatn-området som er kartlagt og verdivurdert til å ha svært stor verdi for friluftsliv, kategori A. Altevattnet er svært mye brukt og omfatter et stort område. Salvasskardet ligger lett tilgjengelig fra parkeringsplassen ved Altevattnet og er et populært turmål sommer som vinter. Det fungerer også som innfallsport til Lappjordhytta til Troms Turlag, en tur på drøyt 20 km. Starten på dalen, og turstien, er allerede preget av eksisterende kraftutbygging, og det går vei opp til inntaket. Videre går det firhjulingspor relativt langt oppover dalen.

Å løfte inntaket til kote 634, slik søker foreslår, vil føre til at ca 1900 meter ny vei må bygges langs eksisterende sti og firhjulingspor. Det vil også føre til en godt synlig inntaksdam som stien vil passere, samt kunne redusere fossebulderet i gjelene. Fra dagens sti har en relativt god nærkontakt med elva. Selv om en ikke ser den hele tiden, hører man den, og det er lav terskel å gå til kanten for å oppleve gjelene. Terrenget er lettgått og åpent, og over tregrensa.

Grunnet de eksisterende inngrepene med vei og påfølgende firhjulingspor, demper dette konfliktnivået noe, slik MTF ser det. Det forutsettes da at inngrepene minimeres og at tiltakshaver legger til rette for at Salvasskardet fremdeles blir en attraktiv innfallsport med tilrettelegging, skilting og merking.

Landskap og INON

Elva er i dag tatt inn i et bekkeinntak på kote 536 og overført via tunell til Altevattnet. Nedenfor inntaket er det ikke vann i elva, selv ikke ved normal vårflom. Her bør en gå inn med miljøforbedrende tiltak. Dette bør gjøres uansett om prosjektet skulle avslås, og bør komme som et avbøtende tiltak dersom ny konsesjon gis. Nytt inntak søkes etablert litt nedenfor kote 634. Inntaket vil ligge i et høyfjellsområde over tregrensa. Normalt sett er MTF kritiske til nye småkraftanlegg over tregrensa, men da eksisterende inntak allerede ligger over, er konsekvensene mindre. Det skal likevel nevnes at dalen overfor dagens innhentingssted oppleves som urørt siden Altevattn-magasinet er ute av syne. Inngrepene vil bli noe mindre da vannet skal føres i tunell, men det må sikres en tilstrekkelig minstevannsføring ved eventuell utbygging som ivaretar synsinntrykkene i elvegjelene og at elva ikke periodevis tørrlegges. Det store deponiet fra tunellmassene vil bli markant i landskapet. Det må tilstrebes å forene det med eksisterende inngrep i Altevassenden så godt som mulig. I forbindelse med kraftstasjonen må det inngå støydemperne tiltak, dersom det kan være til sjenanse.

Samlet belastning

Tettheten av småkraftverk begynner å bli stor i Troms, og vil samlet føre til ytterligere negative konsekvenser for natur, landskap og friluftsliv, enn de ville gjort hver for seg.

Bardu er allerede sterkt berørt av kraftutbygging, dette gjelder særlig oppdemmingen av Altevatn og påvirkningen dette har på blant annet Barduelva. Tverrelva og Skoelva er to store sideelver av betydning for Barduvassdraget. Vi minner også om Bardufoss kraftverk i Barduelva. Av småkraftverk er det to prosjekter utbygd (Ditti og Krokstadelva), samt at to er avslått (Lappskardelva og Stallojåkka). Kobbryggelva har vært på høring, men vedtaket er ikke endelig avgjort. At det nå foreligger 5 nye småkraftverksøknader i Bardu er betydelig, særlig med tanke på hvordan mye av vassdragsnaturen i Bardu har fått kjent på vannkraftreguleringene allerede.

Midt-Troms friluftsråd ønsker også å trekke fram to andre momenter i Bardu som påvirker natur og friluftsliv; øvingsområdene til forsvaret og skuterløyper. Skytefelt og øvingsområder setter ferdselsrestriksjoner på store arealer, samt at eksisterende isfiskeløyper på Altevatn, samt foreslåtte nye rekreasjonsløyper påvirker naturmangfold og naturopplevelse. De 145 km med skuterløyper som er foreslått i Bardu kommune er også med å spise opp mange av de siste villmarkspregede områdene, selv om det offisielt ikke påvirker INON-statistikken. MTF mener at alle disse faktorene må vurderes i sammenheng. Småkraftprosjektene må sees i et overordnet perspektiv på hva som eksisterer i dag av inngrep og villmark på større skala.

Midt-Troms friluftsråd oppfordrer NVE til at friluftsliv, naturmangfold, urørthet, landskap og samlet belastning tillegges særlig vekt i behandlingen av de 5 småkraftsakene. Vi ønsker å følge opp sakene videre.

For Midt-Troms friluftsråd
Espen Prestbakmo
Daglig leder

Kopi:
Fylkesmannen i Troms
Troms Fylkeskommune
Bardu kommune

